

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ ПОКАЖЧИК "РЕПРЕСІЇ В УКРАЇНІ"

Репресії в Україні (1917 – 1990 рр.): Наук.-допом. бібліогр. покажч. / Нац. парлам. б-ка України; Авт.-упоряд. Є.К. Бабич, В.В. Патока; Наук. ред. та авт. вступ. ст. С. І. Білокінь. – К.: Смолоскип, 2007. – 519 с. – ISBN 978-966-8499-75-3.

У видавництві «Смолоскип» вийшла друком книга, що не може пройти повз увагу дослідників української історії, краєзнавців, політиків і політологів, студентів, бібліотечних працівників та усіх, кому просто небайдужа доля нашої країни. Цей унікальний бібліографічний покажчик містить понад 4 000 описів офіційних документів, монографій, спогадів, статей із журналів, збірників, виданих в Україні за роки незалежності.

Видання є надзвичайно актуальним у наш час, коли не вщухають політичні баталії і деякі політичні сили намагаються однобоко інтерпретувати події минулого, свідомо замовчувати існування радянської репресивно-каральної системи, страшного голодомору 1932-1933-х років, ігнорувати той факт, що лише протягом життя одного покоління українська нація втратила половину свого складу. Репресіями, голодоморами і війнами знищено найактивнішу її частину. Нічого подібного за багатовікову історію не зазнав жоден народ Європи. Хіба не про це свідчать книги: *Білас І. Репресивно-каральна система в Україні, 1917–1953; Білокінь С. Масовий терор як засіб державного управління в СРСР (1917–1941); Забуттю не підлягає: хроніка комуністичної інквізиції в Україні, 1917–1991* і багато інших.

Посібник має досить чітку і зрозумілу структуру. Літературу в ньому зібрано у п'яти великих тематичних розділах, які, у свою чергу, поділяються на підрозділи і рубрики. У шостому розділі «Бібліографія» подано покажчики, що містять матеріали про репресії. У кінці додається іменний покажчик. Усе це робить видання досить зручним у користуванні. Кожен читач віднайде літературу з будь-якого питання, про конкретного автора чи особу.

Відкривається видання вступною статтею авторів-упорядників Є. Бабич і В. Патоки, де розкриваються тематика, структура, принципи відбору літератури. Далі вміщено ґрунтовну статтю одного з наукових редакторів покажчика С. Білоконя «Історіографія державного терору й тероризму в СРСР: проблеми систематизації й періодизації».

Перший розділ книги – «Формування тоталітарної системи» – включає літературу загального характеру, архівні матеріали, в яких ретельно характеризуються система радянського тоталітарного режиму, ідеологічно-пропагандистського одурманювання, діяльність партійно-бюрократичного апарату, спецслужб, армії, суду тощо. Тут представлено літературу про провідників політики репресій – Л. Кагановича, В. Леніна, П. Постишева, Й. Сталіна та ін.

Найбільшим за обсягом є другий розділ «Сторінки історії масового терору», де розкривається насильство комуністично-тоталітарної системи, починаючи від більшовицького перевороту 1917 року і закінчуючи розпавою над рухом шістдесятників та дисидентським рухом 1960–1980-х рр. У 20-х роках було створено мережу концтаборів, куди в основному направляли учасників визвольної революції, потім їхні ряди поповнювали неспмані, духівництво, згодом – найзаможніше селянство, назване владою «куркулями». Доля українського селянства у радянську добу була особливо трагічною. На його ліквідацію влада йшла свідомо, знищуючи основну націю. На це були спрямовані терори голодом (1921–1922, 1932–1933, 1946–1947 рр.). Про це вражаюче говорять численні документи, свідчення очевидців, спогади, зібрані у цьому розділі. Він включає і матеріали щодо сфабрикованої справи Співки Визволення України (СВУ) з метою нищення української інтелігенції, стосовно репресій проти представників інших національностей, які населяли Україну, – євреїв, поляків, німців, кримських татар та ін.

У розділі «Україна в умовах десталінізації (1953–1980-ті рр.)» розповідається про заходи з подолання страхітливих наслідків режиму культу особи, що здійснювалися непослідовно і поступово були згорнуті. З цим не могли змиритися кращі представники української інтелігенції: у 60-х роках прокотилася хвиля арештів, розпочався рух шістдесятників. 1976 року було створено Українську Гельсінкську Групу, що намагалася легально протистояти тоталітарному режиму. Література цього розділу відображає також боротьбу проти виключення з ужитку української мови, скорочення українського книговидання, зросійщення духовної сфери.

У наступному розділі вміщено літературу про кращих представників духовенства, які протистояли більшовицькому і комуністичному свавіллю – таких, як Василь Липинський, Йосиф Сліпий, Андрей Шептицький, Патріархи Володимир (Романюк) та Мстислав, а також щодо нищення скарбів нашого народу – християнських і культурних цінностей.

Літературу про наслідки беззаконня, допущеного з політичних мотивів щодо громадян України, стосовно поновлення їхніх прав, встановлення компенсацій та пільг за незаконні репресії зібрано у розділі «Реабілітація жертв політичних репресій».

У вступній статті автори-упорядники справедливо зазначили: «Минуле міцно тримає нас у своїх обіймах. <...> А наслідки тоталітарної системи, що терзала країну протягом життя кількох поколінь, більш ніж наявні».

Література, з якою можуть ознайомитися широка кола читачів цього покажчика (він вийшов накладом 1 000 примірників), допоможе їм вірно осмислити минуле, і ці знання стануть у пригоді всім нам у розбудові справді вільної та демократичної України.